

OLYMPIJSKÉ HODNOTY A FAIR PLAY

Zakladatel moderních olympijských her, Pierre de Coubertin (1863-1937), byl pevně přesvědčen, že díky sportu lidé mohou překračovat své hranice, ale také překonávat své rozdíly, najít k sobě navzájem cestu a porozumění. To byl důvod, proč byl zastáncem humanistických hodnot, které se staly neoddelitelnou součástí olympismu: respekt ke svému soupeři, přátelství mezi národy a fair play a kodex chování, které je stejně tak užitečné ve sportu, jako i v každodenním životě.

PROČ JE TÉMA PODSTATNÉ PRO UČITELE A JEJICH ŽÁKY

Prostřednictvím Olympijských hodnot:

- mohou být pokryta nejrůznější témata, která jsou spojena se školními předměty. Získané znalosti lze propojit s tělesnou výchovou, zdravím a duševní pohodou, historií, občanskou výchovou, kulturní rozmanitostí a s dalšími.
- lze u žáků rozvíjet nejrůznější dovednosti, jako například: kritické myšlení, sebereflexe, povědomí o vlastních životních hodnotách, vypořádávání se s emocemi, tolerance, fungování ve skupině a spolupráce, respektování ostatních, diskutování, demokracie, psané i slovní vyjádření myšlenek a pocitů, komunikace atd.

Dobrý sportovec je ten, který hraje fér, zůstává zdvořilý a respektuje své soupeře. Ne vždy je ale takové chování snadné, a to platí u dětí i u dospělých. Naštěstí se můžete naučit, jak hrát fér! A to je účel tohoto výukového materiálu, který kombinuje diskusní témata a aktivity.

OBSAH

Tuto sadu pro učitele vytvořilo Olympijské muzeum. Skládá se ze čtyř částí:

- „Věděli jste?“ poskytuje žákům základní informace o olympijských hodnotách.
- Aktivity na rozvoj myšlení, pozorování, znalostí a kreativity pro děti ve věku 6-10 let jsou připraveny k okamžitému využití, a žáci je tak mohou plnit ve třídě, samostatně nebo v malých skupinách.
- Aktivity založené na stejném principu, ale pro žáky ve věku 11-15 let.
- „Olympijský záměr“ nás učí a předává nám informace o olympijském dědictví.

VĚDĚLI JSTE?

Co přesně znamená fair-play?

Fair-play v překladu znamená férová nebo čestná hra. Přídavné jméno „férová“ znamená „bez podvádění nebo bez snahy získat nespravedlivou výhodu“.

Sportovci, kteří hrají fér, zůstávají slušní a skromní, když vyhrají, ale i když prohrají. Respektují pravidla hry a své protivníky a vědí, jak přijmout porážku.

Dvě hráčky si navzájem gratulují po skončeném zápase.

Šermířské utkání na prvním ročníku novodobých olympijských her v Aténách v roce 1896.

BRITSKÁ TRADICE TYPICKY BRITSKÉ !

Ve středověku byla férová hra velmi pozitivním pojmem spojeným s odvahou a dobrými mravy. Pro rytíře se jednalo o nejdůležitější hodnotu. O několik století později se s touto hodnotou pojí angličtí aristokraté. Sice už mezi sebou nebojovali, ale místo boje praktikovali sport – se zdvořilostí a duchem přátelství. To z nich učinilo pravé gentlemany.

Toto představa byla také základem anglického školního systému. Sport byl užíván k vštěpování týmového ducha, respektu a přátelství. Tento přístup silně zapůsobil na Francouze Pierre de Coubertina a vliv anglického přístupu byl patrný, když Coubertin (inspirovaný cestami po Anglii) v roce 1896 založil moderní olympijské hry.

VĚDĚLI JSTE?

Základní olympijské hodnoty

Pierre de Coubertin byl přesvědčen, že sport může být velmi prospěšný nejen pro zdraví (fyzické i duševní), ale také pro komunitní život. Aby bylo možné dosáhnout zmíněného prospěchu, musel olympijský sportovec kultivovat několik základních hodnot:

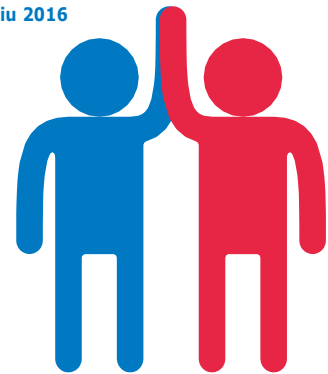

Výjimečnost

Sportovci by měli usilovat o to, aby dělali své maximum. Cílem není jen vyhrát, ale především se zlepšovat.

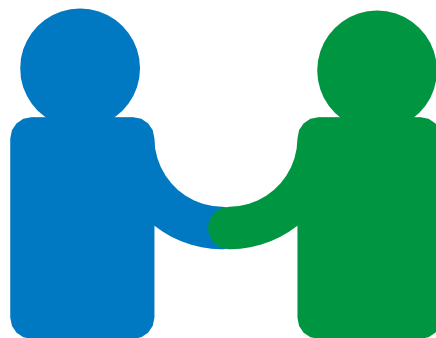

Tři medailisté z maratonu na olympijských hrách v Riu 2016 si navzájem gratulují.

Přátelství

Přátelství je nezbytné pro podporování harmonie a porozumění mezi lidmi.

Respekt k soupeři

Jelikož jsou si všichni lidé rovni, každý má právo na respekt – být respektován a respektovat ostatní.

Nezapomínejme na fair-play, které vyžaduje respekt (k pravidlům a ostatním lidem), ale také solidaritu.

Všechny tyto principy jsou zakotveny v olympijské chartě, dokumentu, který stanovuje pravidla a hlavní principy olympijských her. Charta objasňuje, že „každý jednotlivec musí mít možnost provozovat sport bez jakékoli diskriminace a v olympijském duchu, jenž vyžaduje vzájemné porozumění v duchu přátelství, solidarity a fair-play“.

Velmi symbolické

Aby se tyto hodnoty mohly předávat, existují symboly a rituály, které je možné vidět před, během i po olympijských hrách.

Olympijské kruhy:

Pět vzájemně propojených kruhů symbolizuje spojení a přátelství mezi národy pěti kontinentů, odkud sportovci pocházejí. Tyto kruhy lze také vidět na bílém pozadí olympijské vlajky.

Olympijská štafeta:

Tato štafeta existuje od roku 1936. Plamen je transportován z Olympie (Řecko), historického rodiště olympijských her, do pořadatelského města. Plamen je přenášen pochodní a předáván od jedné osoby k další, a to na trase dlouhé tisíce kilometrů! Štafety se účastní běžci všech národností, a proto se jedná o velký symbol míru a harmonie mezi národy.

Olympijský slib:

Při zahajovacím ceremoniálu Her skládá sportovec přísahu za všechny účastníky a zavazuje se dodržovat pravidla. Slova přísahy jsou: „Jménem všech závodníků slibuji, že při účasti na těchto olympijských hrách budeme respektovat a dodržovat jejich pravidla, budeme se angažovat pro sport bez dopingu a drog, v duchu skutečného sportovního chování, pro slávu sportu a čest svých družstev.“

Být či nebýt ... férový hráč

FÉR HRA

Olympijské hry Los Angeles 1932

Šerm

Právě byla udělena zlatá medaile britské šermířce **Judy Guinnessové**. Ta však upozornila soudce, že zapomněli spočítat dva body, které měla získat její soupeřka. Guinnessová tedy zlatou medaili ztratila, ale místo toho si získala úctu sledujících i celého sportovního světa.

NEFÉR HRA

Olympijské hry Turín 2006

Super-G

Francouzský lyžař **Pierre-Emmanuel Dalcin** byl v čele pořadí závodu a zdálo se mu jisté, že skončí na stupních vítězů. Silné sněžení ale přinutil organizátory zastavit soutěž. Když byl závod znovu zahájen, Dalcin sjel z dráhy a byl diskvalifikován. V cílové čáře v záchvatu vzteku zaklel a ukázal porotě zvednutý prostředníček! Toto gesto mu vyneslo pokutu více než 90 tisíc korun.

VĚDĚLI JSTE?

Medaile za fair-play pro bratry Källovi

Během olympijských her je pozornost miliónů diváků zaměřena na sportovce a jejich chování. Proto si všichni pamatují, co dokázali bratři Källovi na olympijských hrách v roce 1964!

Švédská posádka dvou bratrů byla ve vedení a na cestě ke zlaté medaili. Náhle se však zhoršily povětrnostní podmínky a loď australských soupeřů, která plula za bratry, se začala potápět. Ačkoli k tomu neměli žádnou povinnost, rozhodli se oba bratři vrátit a pomoci svým oponentům, kteří byli v nebezpečí.

Z toho důvodu nakonec závod nevyhráli. Ale byli obdivováni za jejich statečnost a získali vůbec první ocenění fair-play odměňující sportovce, kteří projevili skutečného olympijského ducha.

Soupeřky si po závodě potřásají rukou

Na chování každého záleží

Fair-play a respekt jdou ruku v ruce. Zejména ve sportu, kde nás okolnosti staví se soupeřem proti sobě. Bez respektu k pravidlům, rozhodčím nebo k soupeřům by bylo možné vše: podvádění, brutalita, urážky a mnoho dalšího.

To ale neplatí jen pro svět olympismu. Fair-play sahá svou ideou daleko za sport. Je to kodex chování, který si můžeme osvojit všichni v práci, ve škole i v každodenním životě. Umožňuje nám lépe vycházet s ostatními a bojovat například proti nesnášenlivosti, obtěžování nebo diskriminaci.

I fair-play lze naučit!

Možná byste chtěli zůstat v každé situaci klidní a zdvořilí, být dobrým přítelem a sportovcem, který jde příkladem. Ale ne vždy se vám to daří. Nebojte se, to je docela normální. Stejně jako mnoho jiných věcí se i fair-play člověk musí naučit!

Zde je pět tipů, které vám pomohou rozvíjet „fair-play přístup“:

- 1.** Zjistěte více o sobě, o tom, co vás rozčílí nebo frustruje.
- 2.** Před tím, než promluvíte, nebo budete jednat, dejte si čas na přemýšlení. Do 30 sekund se mysl pročistí.
- 3.** Po porážce nebo neúspěchu se zhluboka nadechněte, abyste uklidnili své emoce nebo svůj hněv.
- 4.** Stiskněte své pomyslné tlačítko „pauza“ a udělejte krok zpět: často totiž vidíme věci pouze z našeho úhlu pohledu. Zkuste se vžít do kůže druhé osoby (spoluhráče, soupeře, spolužáka, rodiče, učitele atd.). Pomůže vám to vidět věci jinak a z jiné perspektivy.
- 5.** Je nemožné mít rád každého. Ale přesto můžeme být zdvořilí: nic nás to nestojí a takové chování je vždy vřele oceněno.

A TEĎ JE ŘADA NA TOBĚ!

Pro 6-10 let

1. SKRYTÁ SLOVA

A. Podívej se do osmisměrky a najdi čtyři klíčové hodnoty olympismu. Zakroužkuj je **modře**. Ale dej pozor, jedno slovíčko tam nepatří! To zakroužkuj **červeně**.

1. **Přátelství**
2. **Výjimečnost**
3. **Podvod**
4. **Respekt**
5. **Fairplay**

B. Kombinací tří písmen hodnot v tabulce najdete pátou hodnotu. Malá pomoc: použijte písmena zvýrazněná žlutě. Ale buďte opatrní, protože nejsou ve správném pořadí!

W	L	N	T	G	X	Q	O	N	Í	U
A	M	C	S	O	A	R	A	S	V	T
Y	H	S	O	J	T	E	R	F	T	W
I	R	L	N	V	D	S	T	F	S	U
I	U	V	Č	D	O	P	X	A	L	U
E	K	T	E	G	V	E	Y	I	E	L
G	X	F	M	W	D	K	X	R	T	H
P	T	I	I	Z	O	T	J	P	Á	P
T	V	I	J	W	P	T	F	L	Ř	D
Z	L	W	Ý	B	T	U	Y	A	P	A
W	G	F	V	K	X	H	G	Y	G	Q

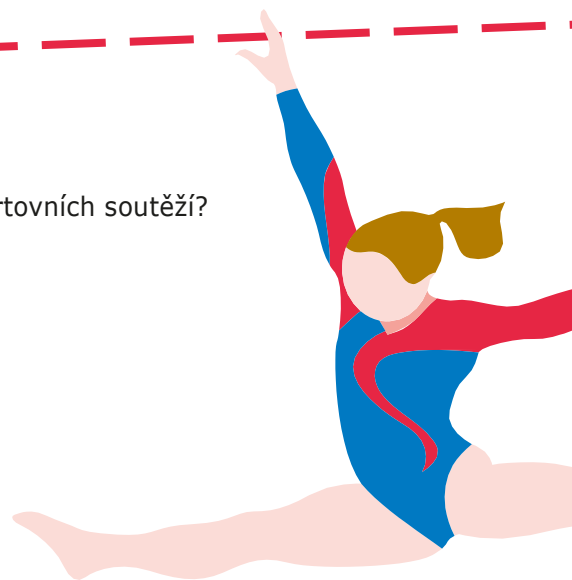
Pátou hodnotou je: _____

2. NAJDI SPRÁVNÉ ODPOVĚDI

A. Kterými principy bychom se měli vždy řídit při hře a během sportovních soutěží? Zaškrtni správné odpovědi.

- Respektovat ostatní
- Myslet si, že jsem nejlepší
- Vědět, jak podvádět
- Poctivě trénovat
- Porušovat pravidla
- Vyhrát za každou cenu
- Ukazovat svůj hněv
- Užívat drogy
- Zůstat klidný a vyrovnaný
- Ukazovat týmového ducha
- Žárlit na své soupeře
- Neumět prohrávat

B. Tyto principy jsou důležité i v každodenním životě, podtrhni červeně, které ti přijdou nejdůležitější.

A TEĎ JE ŘADA NA TOBĚ!

Pro 6-10 let

3. DEJ SE DO KRESLENÍ!

- A. Nakresli sportovce nebo osobnost, kterou obdivuješ.
- B. Potom napiš do medaile hodnotu, kterou podle tebe vybraná osobnost nejlépe reprezentuje.

A TEĎ JE ŘADA NA TOBĚ!

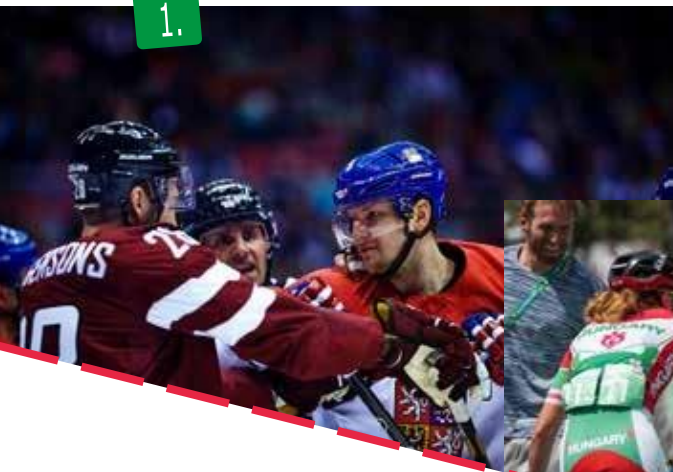
Pro 6-10 let

4. OZNAČ, CO SE NEHODÍ...

Na které z těchto fotek se sportovec nechová v duchu fair-play?

- 1.
- 2.
- 3.

5. MÁ PŘÁTELSKÁ RADA

Máš dobrého kamaráda, který vůbec neumí prohrávat a nenávidí, když je poražený. Je to častou příčinou nepříjemných situací. Jaké rady bys mu dal, aby hrál více v souladu s fair-play a uměl přijmout porážku?

Rada 1

Rada 2

Rada 3

A TEĎ JE ŘADA NA TOBĚ!

Pro 6-10 let

6. TEST TVÉ OSOBNOSTI

Hraješ fair ve sportu i v každodenním životě? Zjisti to tímto zábavným testem.

 1. Účastníš se vytrvalostního závodu a jsi ve vedení! Cíl se rychle blíží, ale přímo za tebou se jednomu z tvých kamarádů náhle udělá špatně. Co uděláš?

- A) Uvědomíš učitele a pokračuješ v závodu.
- B) Zastavíš a snažíš se mu pomoci.
- C) Zasměješ se mu a pokračuješ.

 2. Do třídy přijde nová spolužačka, přijde ti otravná a co je horší, tvůj nejlepší kamarád s ní tráví všechnen čas a zdá se, že na tebe zapomněl. Co uděláš?

- A) Chvilí trucuješ, ale pak se rozhodneš, že si s ní také budeš hrát.
- B) Přivítáš ji a přijmeš do skupiny, protože jednou můžeš být tím novým spolužákem ty.
- C) Jsi naštvaný a vyhodíš novou spolužačku ze své party kamarádů, protože ty jsi byl v partě první.

 3. Rád hraješ karty a opravdu ti to jde. V jednom kole si však dostal špatné karty, a ještě k tomu jsi udělal několik chyb. Bohužel jsi prohrál. Jak se v této situaci zachováš?

- A) Navrhneš, aby se karty rozdaly znovu: přece není fair, aby měl někdo takovou smůlu.
- B) Přijmeš porážku, protože i tak tě hra bavila a věříš, že další už vyhraješ.
- C) Hodíš karty na zem a nařkneš ostatní, že podvádějí.

A TEĎ JE ŘADA NA TOBĚ!

Pro 6-10 let

6. TEST TVÉ OSOBNOSTI / VÝSLEDKY

▶ Odpověď/a jsi nejčastěji za A?

- Někdy si nejsi jistý, jak se k dané situaci správně postavit, ale jsi na dobré cestě. Snaž se ještě víc a dokážeš to!

▶ Odpověď/a jsi nejčastěji za B?

- Fair-play chování je pro tebe naprosto přirozené. Gratulace! Zůstat v pohodě a být pozitivní: to by mohlo být tvé osobní motto.

▶ Odpověď/a jsi nejčastěji za C?

- Nejspíš převážně myslíš na sebe a snadno se rozzlobíš – to není zrovna fair-play chování. Když cítíš, že se začínáš zlobit, dej si pauzu na minutu nebo dvě a uklidni se. Tvoji přátelé to ocení.

ZAPOJ SE I TY!

Pro 11–15 let

1. JAK ASI VYPADAJÍ HODNOTY?

Každá z těchto fotografií odpovídá jedné olympijské hodnotě, ale titulky se pomíchaly. Vraťte je zpět na správné místo. **Ale buďte opatrní: jeden obrázek je tu navíc!**

Titulek 1: Výjimečnost

Titulek 2: Respekt a fair-play

Titulek 3: Přátelství

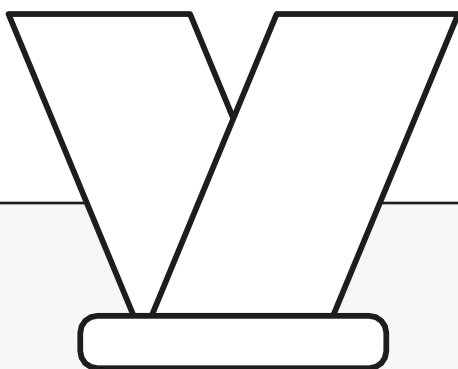
ZAPOJ SE I TY!

Pro 11–15 let

2. MŮJ HRDINA/HRDINKA

Existuje sportovec nebo osobnost, kterou považujete za svůj vzor?

Vyplňte jeho/její olympijský odznak a nezapomeňte nakreslit i portrét vybrané osoby.

OLYMPIJSKÝ ODZNAK

Celé jméno

.....

Národnost

.....

Den narození

.....

Sportovní disciplíny nebo povolání

.....

Čím je jeho/její kariéra zajímavá

.....

.....

Hodnoty, které ho/ji nejlépe charakterizují

.....

.....

ZAPOJ SE I TY!

Pro 11–15 let

4. CHYBĚJÍCÍ SLOVA

Olympijská charta definuje klíčové principy olympismu. Zde je vypásaná její část. Bohužel nějaké šotek vymazal několik slov. Dokážete chybějící slova umístit zpět na správné místo? Slova jsou:

FAIR-PLAY

PŘÁTELSTVÍ

OLYPIJSKÉM

SOLIDARITY

JEDNOTLIVEC

DISKRIMINACE

MOŽNOST

„Provozování sportu je lidským právem. Každý _____
musí mít _____ provozovat sport bez jakékoli
_____ a v _____ duchu, jenž vyžaduje
vzájemné porozumění v duchu _____, _____ a
_____.”

ZAPOJ SE I TY!

Pro 11–15 let

5. PŘIPRAVIT, POZOR, TEĎ!

K této hře budete potřebovat spoluhráče.

1. První úkol

Níže vidíte seznam 30 výrazů. Se spoluhráčem zakroužkujte ty, které souvisejí s fair-play.

SOLIDARITA VZNĚTLIVOST ZDVOŘILOST ŽÁRLIVOST ZLOMYSLNOST VELKORYSOST

ODDANOST SEBEKONTROLA ČESTNOST DOPING LOAJALITA UVÁŽLIVOST

RASISMUS SPOLUPRÁCE PODVÁDĚNÍ PŘÁTELSTVÍ VYTRVALOST STATEČNOST

NEZIŠTNOST SEXISMUS POKORA PŘETVÁŘKA POPUDLIVOST DOMÝŠLIVOST

NETOLERANCE SLUŠNÉ CHOVÁNÍ ZÁŠŤ DŮSTOJNOST KLAMÁNÍ VYPOČÍTAVOST

2. Druhý úkol

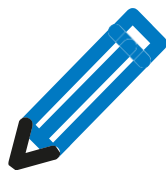
Podtrhněte dva výrazy v seznamu, které vám připadají nejnáročnější. Se svým týmem můžete dohledat význam jednotlivých slov pomocí slovníku.

1. slovo :

2. slovo :

ZAPOJ SE I TY!

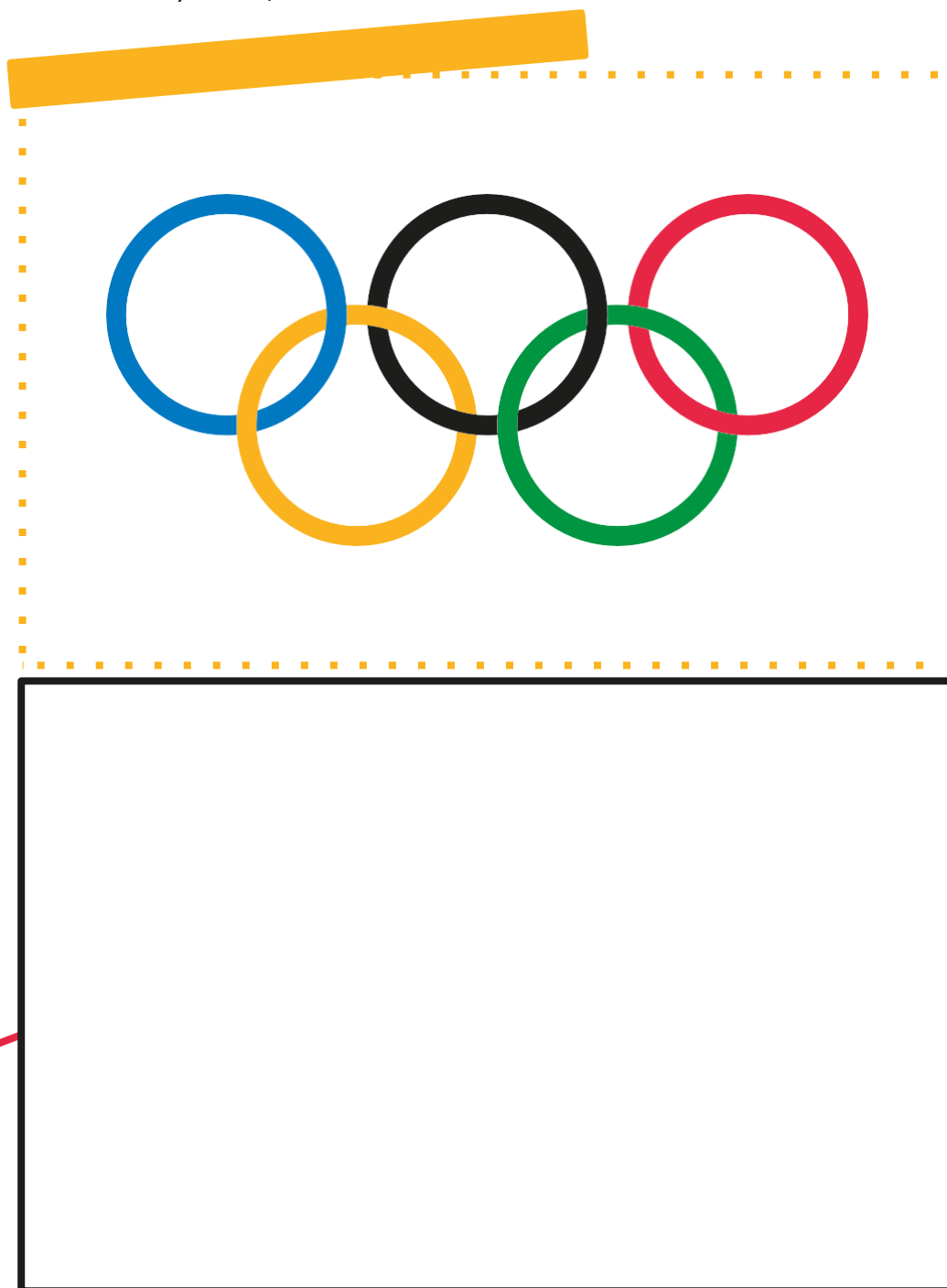
Pro 11–15 let

6. DEJ SE DO KRESLENÍ!

Toto je olympijská vlajka s pěti kruhy, které symbolizují přátelství mezi národy pěti kontinentů. Dokážete vymyslet symbol, který by se mohl použít k označení fair-play?

Nakreslete vlastní návrh v obdélníku níže. Pamatujte ale na to, že váš symbol musí být srozumitelný všem, v každé zemi na světě.

OLYMPIJSKÝ ZÁMĚR

Tato bota je jedním z pokladů olympijského muzea v Lausanne. Nosil ji běžec Jesse Owens (více o něm se dozvíte na další stránce). Botu si pečlivě prohlédněte a neváhejte si zjistit další podrobnosti, před tím, než odpovíte na následující otázky.

ARTEFAKT č. 12303 V KOLEKCI OLYMPIJSKÉHO MUZEA
Berlín 1936, boty vyrobené Adi Dasslerem, které nosil atlet
Jesse Owens (USA), čtyři zlaté olympijské medaile.

1936

Sportovní vybavení; (běžecká) obuv

Výška x šířka x délka: 8,5 x 9,5 x 27 cm.

Hmotnost: 201 g

Hnědá; kov; textil; kůže

Vytvořil: Adi Dassler / Adidas sport

Používal: Jesse Owens

Plochá bota s 6 hroty.

Klíčová slova: olympijský vítěz; olympijské hry, Berlín 1936;
USA; muž; Atletika / skok do dálky; hodnoty olympismu

Popis :

Uvedte stručný popis tohoto objektu (tvar, barvy, konkrétní vlastnosti).

Materiál :

Z čeho je objekt vyroben?

Velikost :

Jaké jsou rozměry objektu?

Období :

Ze kdy objekt pochází?

Umístění objektu :

Proč si myslíte, že je vystaven v Olympijském muzeu?

KDO BYL JESSE OWENS?

Jesse Owens, vnuk otroků, se narodil v USA v roce 1913. V mládí prokázal talent sprintera a jeho učitel tělocviku se ho rozhodl trénovat. Mladý Jesse se stal prvním slavným afroamerickým sportovcem v zemi, která stále prakticovala segregaci (oddělení černochů a bělochů).

V roce 1936 se zúčastnil olympijských her v Berlíně, hlavním městě nacistického Německa. Získáním čtyř zlatých medailí ukázal světu, že na rozdíl od toho, o čem lidi přesvědčoval Hitler, černoši nejsou horší než běloši.

Jesse Owens vyhrál skok do dálky díky radě svého německého soupeře Luze Longa. A víte, kdo mu jako první přišel poblahopřát? Luz Long! Úžasná ukázka fair-play a přátelství mezi národy, která se zapsala do historie. Po Hrách oba muži zůstali přáteli.

Zdroj:

Mezinárodní olympijský výbor, výukové materiály pro školy:
<https://www.olympic.org/museum/visit/schools/teaching-resources>

Překlad: Český olympijský výbor, Praha 2021, www.olympic.cz

SPRÁVNÉ ŘEŠENÍ ÚLOH

Pro 6-10 let

1. SKRYTÁ SLOVA

Pátou hodnotou je: **MÍR**

W	L	N	T	G	X	Q	O	N	Í	U
A	M	C	S	O	A	R	A	S	V	T
Y	H	S	O	J	T	E	R	F	T	W
I	R	L	N	V	D	S	T	F	S	U
I	U	V	Č	D	O	P	X	A	L	U
E	K	T	E	G	V	E	Y	I	E	L
G	X	F	M	W	D	K	X	R	T	H
P	T	I	I	Z	O	T	J	P	Á	P
T	V	I	J	W	P	T	F	L	Ř	D
Z	L	W	Ý	B	T	U	Y	A	P	A
W	G	F	V	K	X	H	G	Y	G	Q

Pro 6-10 let

2. NAJDI SPRÁVNÉ ODPOVĚDI

A.

Respektovat ostatní

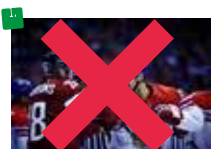
Zůstat klidný a vyrovnaný

Poctivě trénovat

Ukazovat týmového ducha

4. OZNAČ, CO SE NEHODÍ...

Na které z těchto fotek se sportovec nechová v duchu fair-play?

Pro 11-15 let

1. JAK ASI VYPADAJÍ HODNOTY?

TITULEK 1:

Výjimečnost

TITULEK 2:

Respekt a fair-play

TITULEK 3:

Přátelství

4. CHYBĚJÍCÍ SLOVA

„Provozování sportu je lidským právem. Každý **jednotlivec** musí mít možnost provozovat sport bez jakékoli **diskriminace** a v **olympijském** duchu, jenž vyžaduje vzájemné **porozumění** v duchu **přátelství**, **solidarity** a **fair-play**.“